

Betreft: vragen en zorgen omtrent amendementen Wetsvoorstel modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel (36.547)

30 september 2025

Geacht lid van de Eerste Kamercommissie Justitie en Veiligheid,

Op 8 juli jl besprak de Eerste Kamercommissie Justitie en Veiligheid het Wetsvoorstel modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel.

Wij schrijven u omdat wij grote zorgen hebben over een aantal amendementen die tijdens de behandeling in de Tweede Kamer zijn aangenomen. Op basis van de inbreng voor het verslag van 16 juli¹ brengen wij graag de vergaande gevolgen van deze amendementen onder uw aandacht.

Op 10 juni 2025 heeft de Tweede Kamer het Wetsvoorstel modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel aangenomen.² Tijdens de behandeling zijn drie ingrijpende amendementen aangenomen:

1. het vervallen van het dwangvereiste bij 18 tot 21-jarigen (nr. 15, leden Bikker & Boomsma)
2. strafbaarstelling van vrijwillige werving over de grens (nr. 13, lid (Diederik) van Dijk)
3. opname van een aangifteplicht in art. 160 Sr (nr. 43, leden Verkuijlen en Bikker).

Deze amendementen zijn geen onderwerp geweest van de internetconsultatie in 2023, noch zijn ze voor advies voorgelegd aan de Raad van State. Het advies van de Raad van State over het wetsvoorstel dateert van 2024.

Het betreft hier echter ingrijpende wijzigingen die de kern van het mensenhandel artikel fundamenteel raken door het verlaten van het dwangvereiste als criterium voor strafbaarheid en het (indirect) criminaliseren van vrijwillige (betaalde) seksuele relaties tussen volwassenen o.g.v. het behoren tot een bepaalde leeftijdscategorie (18-21 jaar) resp. land van herkomst (niet-Nederland), zonder dat sprake is van dwang, geweld of uitbuiting. Daarmee wordt het principiële onderscheid tussen vrijwillige en gedwongen vormen van werving en exploitatie van prostitutie verlaten, dat de basis van het Nederlandse beleid vormt.

De betrokken amendementen hebben vergaande gevolgen voor de juridische, maatschappelijke en economische positie van 18 tot 21-jarige sekswerkers en sekswerkers van buiten Nederland, waaronder EU landen zoals België en Duitsland. Als gevolg zullen beide groepen een groter risico lopen op dwang, geweld en uitbuiting door hun verdrijving naar het onvergonde, zgn. 'illegale' en ondergrondse circuit. Vergunde seksbedrijven zullen immers niet meer met deze groepen sekswerkers willen of durven werken uit angst voor vervolging of sluiting van het bedrijf o.g.v. van (verdenking van) mensenhandel.³

Tenslotte gaat de invoering van een aangifteplicht voor een ieder die kennis draagt van het misdrijf (m.u.v. slachtoffers, familieleden en specifieke beroepsgroepen) voorbij aan de autonomie van slachtoffers en hun recht ten allen tijde zelf te beslissen of en wanneer zij aangifte willen doen.

Alle drie amendementen roepen serieuze vragen op met betrekking tot de juridische houdbaarheid,

¹ [Wet modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel \(36.547\) - Eerste Kamer der Staten-Generaal](#)

² Zie voor de eindtekst van het Wetsvoorstel modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024Z07703&did=2025D27197>.

³ Zie voor een commentaar met een sterke tunnelvisie zonder oog voor de ongewenste en negatieve gevolgen:

<https://www.hetckm.nl/dossiers/aangiftebereidheid-seksuele-uitbuiting-vergroten-nl/tweede-kamer-neemt-wet-aan-die-aanpak-mensenhandel-versterkt/>.

handhaafbaarheid en proportionaliteit, nog los van de praktische effecten.

Recent stuurde de Raad van State een briefadvies aan de Tweede en Eerste Kamer in het kader van de wetgevingskwaliteit, waarin zij adviseerde tijd en ruimte te nemen voor de zorgvuldige voorbereiding van amendementen.⁴ **Wij dringen er bij u op aan om dit ter harte te nemen en alsnog advies in te winnen.** Ook een expert meeting zou o.i. geëigend zijn.

TOELICHTING

Hieronder volgt een nadere uiteenzetting over de betrokken amendementen en een aantal andere problematische aspecten van het wetsvoorstel.

Strafbaarstelling van alle derde partijen bij sekswerk van 18 tot 21-jarigen (amendement nr. 15)

In de kern bestaat de definitie van mensenhandel in het VN Mensenhandel Protocol⁵ uit drie elementen: 1. een activiteit (werving, transport, huisvesting, etc.), 2. met gebruik van een dwangmiddel (dwang, geweld, misleiding, misbruik kwetsbare positie⁶, etc.), 3. met het oogmerk van uitbuiting (exploitatie van prostitutie, gedwongen arbeid, dienstbaarheid, etc.). In geval van kinderen (< 18) is het gebruik van een dwangmiddel niet vereist. Het gebruik van een van de dwangmiddelen maakt toestemming van het slachtoffer voor de uitbuiting irrelevant.

Het amendement houdt in dat onder art 273f lid 4:

“Onder kwetsbare positie en uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht als bedoeld in het derde lid wordt begrepen de situatie waarin een persoon door de feitelijke omstandigheden waarin diegene verkeert niet of in verminderde mate in staat wordt geacht tot een vrijwilsbepaling omtrent het verrichten van de arbeid of de dienst”

is toegevoegd:

“waaronder de situatie dat een persoon de leeftijd van eenentwintig jaren nog niet heeft bereikt en de arbeid of de dienst bestaat in prostitutie of het verrichten van andere seksuele handelingen met of voor een ander”.

Als argument wordt gegeven dat 18-21 jarigen per definitie “niet of in verminderde mate in staat [moeten] worden geacht tot een vrijwilsbepaling” waar het om arbeid in de prostitutie gaat.⁷ Opmerkelijk is dat 18-21 jarigen wel lid van de Tweede Kamer of de Senaat kunnen worden en publieke functies als wethouder, burgemeester of raadslid kunnen bekleden. D.w.z. zij worden wel geacht besluiten over de samenleving te kunnen nemen, maar niet over hun eigen leven en seksualiteit.

Dit is niet alleen een bonte uitspraak maar ook in strijd met de systematiek van onze (zedelijkheid)wetgeving, waarin de meerderjarigheidsgrens op 18 ligt. Bovendien staat het haaks op de wetsgeschiedenis en geest van het mensenhandel artikel, in casu de bestrijding van dwang, geweld, misleiding en uitbuiting, niet de morele regulering van vrijwillige seksuele contacten tussen volwassenen, al dan niet tegen betaling.

Met dit amendement worden 18-21 jarigen gelijk gesteld aan kinderen, waarvoor ook geen dwangmiddel vereist is, zoals de indieners zelf ook in een voetnoot aangeven. Daarmee schendt

⁴ Raad van State, Advies aan Tweede en Eerste Kamer: Neem tijd voor zorgvuldige amendering, 29 april 2025. Zie <https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/april/briefadvies-kwaliteit-amendementen/>. Zie ook: Opinie: Als de Kamer haar rol serieus neemt, stopt ze met het last-minute verminken van wetsvoorstellen <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/opinie-als-de-kamer-haar-rol-serieus-neemt-stopt-ze-met-het-last-minute-verminken-van-wetsvoorstellen~be8687a4/>.

⁵ Zie voor de volledige tekst van UN Mensenhandel Protocol: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-persons>.

⁶ Volgens de *travaux préparatoires* bij het Protocol refereert ‘misbruik van een positie van kwetsbaarheid’ naar elke situatie waarin de betrokken persoon “has no real and acceptable alternative but to submit to the abuse involved.”

⁷ Blijkbaar geldt dit niet waar het gaat om in het leger te gaan, te trouwen, een huis te kopen, te stemmen, en alle andere bevoegdheden die de wet aan volwassenen toekent. Tegenwoordig krijgen zelfs 17-jarigen een enquête toegestuurd of zij interesse zouden hebben om het leger in te gaan, een beroep waar het om leven en dood kan gaan.

het amendement ook het recht op seksuele zelfbeschikking van volwassen personen. Meer in het algemeen staat het op gespannen voet met de kern van het strafrecht, het principe van proportionaliteit, en het *harm*-principe.

De toelichting op het amendement verwijst naar het Duitse artikel 232a Sr over gedwongen prostitutie, dat strafbaar stelt degene die iemand onder de 21-jaar ‘*veranlasst*’ (aanzet) om sekswerk te doen of voort te zetten, zonder dat dwang, geweld of misleiding vereist wordt.⁸ Het Nederlandse amendement lijkt minder ver te gaan, omdat het ‘dwangmiddel’ (tussen de 18 en 21 jaar zijn) aangewend moet worden met het oogmerk van uitbuiting. Dat oogmerk lijkt in het Duitse artikel te ontbreken. Daarmee stelt de Nederlandse versie dus wel enige grens - tenzij sekswerk per definitie als uitbuiting wordt gezien, maar daar zal de rechter naar verwachting niet in mee gaan, nu sekswerk in Nederland een legaal beroep is. ‘Naar verwachting’ is echter een onzeker gegeven. Bovendien is er geen algemeen aanvaarde definitie van het begrip ‘uitbuiting’.

Leeftijdsverhoging

Zoals door de indieners gesteld loopt het artikel vooruit op het voornemen de leeftijd voor legaal sekswerk te verhogen van 18 naar 21 jaar om ‘kwetsbare jongeren te beschermen’. Het is de vraag echter of de leeftijdsverhoging erdoor komt. Er zijn nogal wat **juridische bezwaren**, zoals strijdigheid met het recht op (seksuele) zelfbeschikking, het discriminatieverbod, het *harm principle* en het recht op vrije arbeidskeuze zoals vastgelegd in de Grondwet en diverse verdragen,⁹ nu het feitelijk de invoering van een arbeidsverbod betreft voor een volwassen groep burgers. De bescherming van het recht op seksuele zelfbeschikking van volwassen personen kan beschouwd worden als een van de kernprincipes van de hedendaagse strafrechtelijke regulering van seksualiteit. Dit is onder andere ook bevestigd in uitspraken van Europese Mensenrechtenhof.¹⁰

Daarnaast zijn er **praktische bezwaren** zoals de te verwachten averechtse effecten, waaronder de verschuiving van deze groep naar het onvergonde en onbeschermd circuit. In plaats van het bieden van meer bescherming leidt dit tot een toename van hun kwetsbaarheid voor dwang en uitbuiting en vergroting van hun afhankelijkheid van derden. Het is immers een illusie om te denken dat een verbod ervoor zal zorgen dat 18-21 jarigen geen sekswerk meer zullen doen. Een nog steeds groeiende hoeveelheid onderzoek laat zien dat elke vorm van hele of gedeeltelijke criminalisering negatieve effecten heeft op de veiligheid, gezondheid en rechten van sekswerkers.¹¹ Ook handhaving zal een

⁸ Artikel 232a (1) Forced Prostitution, German Penal Code (StGB), luidt (in vertaling):

(1) Anyone who, by exploiting another person's personal or economic distress or their helplessness associated with their stay in a foreign country, or anyone who causes another person under the age of twenty-one:

1. to take up or continue prostitution, or

2. to perform sexual acts, through which they are exploited, on or for the perpetrator or a third person, or to allow the perpetrator or a third person to perform such acts on them

shall be punished with imprisonment of between 6 months and seven years. [...]

⁹ Zie o.a. RvS 28-02-2007, ov 2.5 inzake het grondrecht van vrijheid van arbeidskeuze vs. regels inzake beroepsuitoefening (<https://deepink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RVS:2007:AZ9519>): ‘Met het oog op de inwerkingtreding van de bepaling op 17 februari 1988 is het onderscheid tussen de vrijheid van arbeidskeuze en de regulering van de beroepsuitoefening nader uitgewerkt in de notitie *Grondrecht van vrijheid van arbeidskeuze* (Kamerstukken II 1985/86, 19 376, nr. 2, blz. 5 e.v.). Daarin is als uitgangspunt neergelegd dat regelingen die slechts beogen de beroepsuitoefening in zekere banen te leiden met het oog op een maatschappelijk verantwoorde beroepsuitoefening, zonder oogmerk het aantal beroepsbeoefenaars kwantitatief beperkt te houden, in de regel niet als beperkingen van de vrije arbeidskeuze behoeven te worden beschouwd. Indien die regelingen echter een onevenredig zware beperking inhouden of het effect daarvan op de mogelijkheden om het gewenste beroep uit te oefenen onevenredig zwaar is, is wel sprake van beperking van de vrijheid van arbeidskeuze.

¹⁰ Zie bijv. *Pretty v. United Kingdom*, (Case 2346/02) paragraphs 61 and 62 where it is recognised that sexual life is protected, as part of personal autonomy, and that individuals have the right to pursue activities that are physically and morally harmful or dangerous to them. <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-60448%22%5D%7D>

¹¹ Zie o.a. Platt et al (2018). Associations between sex work laws and sex workers' health: A systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies. *PLoS Medicine*, 15(12). <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002680>, en Oliveira et al (2023). Understanding the Impact of EU Prostitution Policies on Sex Workers: A Mixed Study Systematic Review. *Sexuality Research and Social Policy*, 20(4), 1448–1468. <https://doi.org/10.1007/S13178-023-00814-2>.

lastige kwestie worden.

Strafbaarstelling vrijwillige werving over de grens (amendement nr. 13)

Dit amendement voegt een nieuw artikel 8 toe m.b.t. ‘buitenlandse vrouwen’ (d.w.z. elke vrouw die niet in Nederland woont) dat werving over de grens voor sekswerk strafbaar stelt zonder dat sprake hoeft te zijn van het ‘oogmerk van uitbuiting’. De bepaling geldt uiteraard ook voor mannen of transpersonen, maar de toelichting op het amendement spreekt uitsluitend over vrouwen.¹² Het nieuwe art. 8 luidt:

Met dezelfde straf als op mensenhandel is gesteld wordt gestraft degene die een persoon onder de in het derde lid bedoelde omstandigheden werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, dan wel enige andere handeling ten aanzien van die persoon verricht, met het oogmerk die persoon in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling.

Het OM hoeft derhalve niet meer te bewijzen dat het doel uitbuiting is. Uit de tekst maken wij op dat het gebruik van een dwangmiddel nog wel vereist is (“onder de in lid 3 bedoelde omstandigheden”), hoewel tevens gesproken wordt van “enige andere handeling”. Daarmee zou dus ook het dwangvereiste vervallen. In de toelichting op het amendement wordt dit ook gesteld:

“Bovendien is voor een veroordeling via deze route het niet noodzakelijk dat het ‘dwangmiddel’, zoals gebruik van geweld, is bewezen”.

Ook wanneer het gebruik van een dwangmiddel nog wel vereist is, geldt dit niet voor 18-21 jarigen. M.b.t. deze groep wordt leeftijd op zichzelf immers als dwangmiddel gekwalificeerd. Dit betekent dat met dit artikel elke werving over de grens (incl. transport, huisvesting, enz.) van iemand tussen de 18 en 21 jaar wordt gecriminaliseerd, ongeacht of sprake is van dwang, geweld, misleiding, of uitbuiting. **Concreet houdt dit bijv. in dat het op diens verzoek helpen van een 20-jarige Belgische collega met het vinden van een goede werkplek in Nederland al beschouwd kan worden als mensenhandel**, terwijl dit juist een van de manieren is waarop sekswerkers elkaars veiligheid waarborgen. Zo kunnen lokale sekswerkers collega’s uit andere landen behoeden voor onveilige situaties. Het wetsvoorstel stelt hier een gevangenisstraf van max. 12 jaar op.

Daarmee beoogt het nieuwe art. 8 de herleving van het oude artikel 273f lid 1 sub 3 dat elke werving over de grens strafbaar stelt, ook als geen sprake is van dwang of uitbuiting. In de toelichting wordt hier door de indieners ook naar verwezen.¹³ **Deze interpretatie van het oude artikel is echter al in 2016 door de Hoge Raad verworpen door te stellen dat ‘uitbuiting’ moet worden aangemerkt als een impliciet bestanddeel van art. 273f (1) onder 3 Sr.**¹⁴

De HR citeert in deze uitspraak de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de wet van 9 december 2004 (Stb. 645), waarbij het - later tot art. 273f Sr vernummerde - art. 273a Sr is ingevoerd:

(...) Mensenhandel is kort gezegd het dwingen - in ruime zin - van mensen om zich beschikbaar

¹² Mannelijke en transsekswerkers worden door de indieners blijkbaar geacht voor zichzelf te kunnen zorgen en beslissen, in tegenstelling tot vrouwen.

¹³ De indieners verwijzen tevens naar het Internationale Verdrag nopens de bestrijding van de handel in meerderjarige vrouwen uit 1933, dat verplicht tot strafbaarstelling van het aanwerven van meerderjarige vrouwen ‘zelfs met haar goedvinden’ wanneer dit gebeurt met het oog op het plegen van ontucht in een ander land. Opvallend in dit verband is dat Nederland nooit partij bij het latere VN-Verdrag van 1949 ter bestrijding van mensenhandel en de exploitatie van prostitutie van anderen heeft willen worden, juist omdat dit verdrag tot strafbaarstelling van de exploitatie van vrijwillige prostitutie verplicht. Het Nederlandse beleid richtte zich immers (ook toen al) op de bestrijding van onvrijwillige prostitutie en de regulering van exploitatie van vrijwillige prostitutie.

¹⁴ Zie <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:HR:2016:857>. In de toelichting op het amendement wordt de uitspraak incorrect weergegeven als “Het huidige artikel 273f, eerste lid, onderdeel 3, Sr wordt in de jurisprudentie zo uitgelegd dat de veronderstelling dat de vrouw in kwestie als prostituee zou worden uitgebuit volstaat.

*te stellen tot het verrichten van (seksuele) diensten of om eigen organen beschikbaar te stellen.
(...) Mensenhandel is (gericht op) uitbuiting. Bij de strafbaarstelling van mensenhandel staat het belang van het individu steeds voorop. Dat belang is het behoud van zijn of haar lichamelijke en geestelijke integriteit en persoonlijke vrijheid. De staat dient strafrechtelijke bescherming te bieden tegen aantasting van het recht op die integriteit en vrijheid.*

Alleen al om bovenstaande redenen zou het betrokken amendement verworpen moeten worden. Hier is het immers niet de pleger, maar de staat zelf die het recht op lichamelijke en geestelijke integriteit en persoonlijke vrijheid van volwassen burgers aantast.

Vervolgens concludeert de HR:

Mede gelet op de wetsgeschiedenis en in aanmerking genomen dat handelen in strijd met art. 273f, eerste lid aanhef en onder 3°, Sr wordt gekwalificeerd als 'mensenhandel' en wordt bedreigd met een gevangenisstraf van acht jaren, moet worden aangenomen dat de in het derde onderdeel omschreven gedragingen alleen strafbaar zijn als zij zijn begaan onder omstandigheden waarbij uitbuiting kan worden verondersteld (vgl. HR 24 november 2015, ECLI:NL:HR: 2015:3309).

Dit brengt mee dat die gedragingen eerst dan als 'mensenhandel' kunnen worden bestraft indien uit de bewijsvoering volgt dat voldaan is aan voormelde voorwaarde dat zij zijn begaan onder omstandigheden waarbij uitbuiting kan worden verondersteld. 'Uitbuiting' moet worden aangemerkt als een impliciet bestanddeel van art. 273f, eerste lid aanhef en onder 3°, Sr (vgl. HR 5 april 2016, ECLI:NL:HR: 2016:556 ten aanzien van het vierde onderdeel van art. 273f, eerste lid, Sr).

Als argument voeren de indieners Van Dijk et al. aan dat het moeilijk kan zijn om dwang en uitbuiting te bewijzen. In de woorden van de toelichting:

“In gevallen waarbij politie en justitie aanwijzingen hebben van uitbuiting, “maar nog geen hard bewijs”, is de toevoeging van het huidige eerste lid, onderdeel 3, noodzakelijk om tot een veroordeling van mensenhandel te kunnen komen”.

Om ter ondervanging van gevallen van twijfel - bedoeld wordt situaties waarin dwang niet of moeilijk is te bewijzen - dan maar alle vormen van aanwerving over de grens strafbaar te stellen is strafrechtelijk een dubieus figuur en bovendien in strijd met de eigen wets- en beleidsuitgangspunten. **Concreet betekent dit dat iemand veroordeeld kan worden voor mensenhandel zonder dat ook maar enig bewijs van dwang of uitbuiting nodig is.**

Ook hier geldt strijd met het discriminatieverbod, zeker wat betreft EU-onderdanen, het zelfbeschikkingsrecht, het principe van proportionaliteit, en het *harm principle*. De Norwegian Criminal Council legt dat haarfijn uit in haar advies om klanten te decriminaliseren.¹⁵

Vraag is tevens of een dergelijke verbod, voorzover het EU-onderdanen betreft, verenigbaar is met het EU-recht. Betoogd kan worden dat het strafbaar stellen van vrijwillige werving over de grens (en dus ook binnen de EU), terwijl dit binnen Nederland is toegestaan, strijdig is met het EU-recht omdat daardoor sprake is van beperking van de fundamentele vrijheden en ongeoorloofde discriminatie.¹⁶ Het belemmert immers de toegang van onderdanen uit andere lidstaten tot de legale Nederlandse prostitutie markt. Concreet betekent het immers dat een Belgische sekswerker zonder problemen legaal

¹⁵ Zie: https://docs.google.com/document/d/1S-3libf4P2SKXuDmZxZd4itXBWwA-zZ-TUbk2M_H_Fs/edit?tab=t.0#heading=h.3tey6sSeteda

¹⁶ Zie Gerritsma & Wijers, Vrijwillige werving van prostituees over de grens. Economische activiteit of misdrijf? *Nemesis*, 2003, nr. 3. https://www.academia.edu/126540840/Vrijwillige_werving_van_prostituees_over_de_grens_Economische_activiteit_of_misdrijf

in Nederland kan werken, maar dat de exploitant die haar in België aanwerft strafbaar is.

Onderliggend is de vraag of sekswerk onder het EU recht valt. Deze vraag is al beantwoord in de zaak *Adoui* en bevestigd in 2001 in de zaak *Jany* waarin het Hof onomwonden stelde dat prostitutie een economische activiteit in de zin van het EG-Verdrag is.¹⁷ Vraag is ook waarom buitenlandse vrouwen beschermd moeten worden waar dat niet nodig wordt geacht voor Nederlandse vrouwen.

Wvs artikel 273f, onder 7: instemming met uitbuiting

Problematisch is ook artikel 7: “*De instemming van een persoon met de beoogde of daadwerkelijke uitbuiting dan wel de ernstige benadeling, bedoeld in artikel 273fa, is irrelevant*”.

Dat wijkt fundamenteel af van het VN Mensenhandel Protocol dat stelt dat de instemming van een persoon irrelevant is indien een van de dwangmiddelen is gebruikt. Dat is nogal een verschil. Indien de voorgestelde tekst serieus wordt genomen, zou een groot deel van de arbeid van migranten in de tuinbouw, slachterijen, schoonmaak, etc. direct onder mensenhandel vallen.

Invoering van een aangifteplicht (nr. 43)

Tenslotte wordt, naast de wijzigingen van artikel 273f Sr, een verplichting tot het doen van aangifte opgenomen in art. 160 Sv. Slachtoffers, hulpverleners en familie zijn hiervan uitgezonderd, maar ook in relatie tot andere derden is een aangifteplicht problematisch om verschillende redenen.

Aangifte doen is voor slachtoffers een zwaarwegende beslissing. Aangifte en een evt. daarop volgende vaak jarenlange strafrechtelijke procedure zijn psychisch ernstig belastend. Te vaak betekent een strafzaak ook een nieuwe traumatische ervaring. Bovendien kan een aangifte zowel het slachtoffer als kinderen, familie of andere geliefden in gevaar brengen.

Slachtoffers moeten daarom altijd zelf kunnen beslissen of zij aangifte willen doen of niet, op basis van degelijke voorlichting. Daarin **dient het belang van het slachtoffer altijd voorop te staan**. Onder dat belang valt het veilig om hulp kunnen vragen bij collega's, klanten, vrienden of andere derden zonder angst dat hun verhaal zonder hun toestemming en tegen hun zin bij de politie terecht komt met alle gevolgen en gevaren van dien.

Een aangifteplicht zal de bereidheid tot aangifte van klanten en collega sekswerkers doen afnemen. Aangifte is op naam. Klanten zullen dat niet snel doen, vooral niet met in het achterhoofd de eerder ingevoerde strafbaarstelling van klanten van mogelijke slachtoffers mensenhandel. Ook hun bereidheid om slachtoffers te helpen kan op deze manier afnemen: dan is het immers duidelijk dat diegene er weet van had. Ook sekswerkers die weet hebben van mensenhandel zullen niet snel aangifte doen omdat ze hiermee het eigen beroep bekend maken en er binnen de sekswerkersgemeenschap weinig vertrouwen in de politie is.

Een probleem waarmee bovendien geen rekening is gehouden is dat aangiften vaak niet opgenomen worden.¹⁸

Een **meer effectieve aanpak** is inzetten op verlaging van de aangiftedrempel door het herstellen van het vertrouwen van sekswerkers in politie en overheid, het verkleinen van het stigma op prostitutie, en een beleid dat erop gericht is dat sekswerkers altijd veilig om hulp kunnen vragen en aangifte kunnen doen zonder angst voor negatieve gevolgen, zoals boetes, huisuitzetting en onvrijwillige *outing* (in steden waar het verboden is in of vanuit huis te werken) of deportatie (ingeval van ongedocumenteerde sekswerkers).

¹⁷ HvJEG, *Aldona Malgorzata Jany and Others v Staatssecretaris van Justitie*, Case C-268/99 C-268/99, 20 november 2001, *JV* 2002, 2, *Rechtspraak Nemesis*, 2002, nr.2, 1458 m.nt. Elspeth Guild. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:61999CJ0268>.

¹⁸ Zie bijv. Van Stempvoort (2023). *Een gelijke behandeling is niet vanzelfsprekend. Twee jaar Klachtenbalie voor sekswerkers*, SoaAids Nederland. https://www.sekswerk.info/files/2023-12/Rapportage%20Twee%20jaar%20Klachtenbalie%20voor%20Sekswerkers%202023_Marije%20van%20Stempvoort.pdf

Onderdeel van een dergelijk beleid is het inrichten van een *'firewall'* tussen hulpverlening en bestuurs- en vreemdelingenrecht, goede en veilige hulpverlening en opvang, getrainde en deskundige politie, toegang tot rechtshulp, en goede voorlichting en begeleiding.

Wij hopen dat bovenstaande uiteenzetting aanleiding vormt voor u en uw commissie om alsnog advies in te winnen van de Raad van State over het wetsvoorstel en de amendementen. Ook een expertmeeting zou o.i. geëigend zijn.

Graag gaan we hierover met u in gesprek.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Mr. 5.1.2.e

SekswerkExpertise, platform positieverbetering sekswerkers

Mr. 5.1.2.e

Bureau Clara Wichmann